

تورک اوجاغی

بالولرلردن ، قونسرلردن نه غیر بکلرور ؟

کچنلرده تورک اوجاغنده وقوع بولان بر مذاکرهده اوجاق مؤسسسلرندن بر ذات ، بک اوغلنه دوام ایدن کنجلیرى جذب ایچون اوجاغک بالولر ، قونسرلر ویرمهسنی ، دانسلرله مشغول اولمهسنی توصیه ایتشدی . اوزماندن بری اوجاق هر وسیلهدن بالاستفاده بالولر ، قونسرلر ویریور . فقط تورک اوجاغی بک اوغلنده کی کنجلیرى جذب ایدیم دیرکن کچن کون کندیسیده بک اوغلی طرفه کچرک تقسیمده بویوک بر بالو ویردی . بو بالوده جریان ایدن احوالی بونسخه مزده مندرج قارئلر مزدن آلدیغمز بر مکتوب ایضاح ایتکدهدر . اوجاقده ماجار هیئت شرفه ویریلن قونسریده غزتلر شو صورتله تصویر ایتکدهدر :

« شهر مزده بولنان ماجار مسافرلر شرفه دون آقشام تورک اوجاغنده بر مساره ترتیب اولمشدر . مسارهده ظریف پوستوملرله کبار تورک خانملریده حاضر بولونمده ایدی .

دارالاحان بیانو معلمی جمال رشید بک (شویناور) ک (بالاد) ینی بویوک بر عشق و هیجان و اولسبتده پارلاق بر موقیتله چالقدن سوکرده ، حاضرده تورک مغنیهسی مغفرت خانمی دیکله دیلر . هنوز بک کنج بر یاشیده اولان مغفرت خانم ، سوعلی بر تورک قیزیک جاذبه لرینه و سزیتلرینه مالک اولدیغی اثبات ایتدی . صحنهده چوق کبار ، چوق وقور بر طور و وضعیت ایله ، طراوت ، آهنگ و حلاوتک امتزاج ایتدیکی پروفسور و طنان برسس ایله (طوسقا) دن فرانسز و روس موسیقیسندن بعض پارچهل ترنم ایتدی و سوره کلی آلفیشلرله تقدیر اولوندی . تحصیل فرانسده اکمال ایدن مغفرت خانم ، آفندیده جدأ مستثنا بر قابلیت و لیاقت ابراز ایله مشدر . »

قونسرلردن سوکرده اوجاق رئیس صلاح الدین بک تورک-ماجار شهریت صرقیه سندن باحث بر نطق ایراد ایتش . بوکا مقابل هیئت رئیس دوقتور قونوتسده ایراد ایتدیکی نطقده آناتولی یی باشند باشه کزدیکنی ، بر چوق ماصاللر طوبلادیغنی و بونلری اون ایکی جلد کتاب حالنده نشر ایلدیکنی ایضاح ایتش و نتیجه سندهده اوجاقلیلره شویله بر توصیهده بولونمش :

« بن حیاتی بویوله اولدوردم ، ایسترم که سزلده بونک ایچون چالیشه سکز و بو بوله قیمتلی تدقیقلرده بولونه سکز . »

تورک مغنیه سنک فرانسز و روس موسیقیسندن چالدیغنی پارچهلره مقابل دوقتور قونوشک آناتولیده کی تورک ماصاللرینه دأثر تبعاتندن بحث ایتسی و اوجاقلیلریده بویوله تدقیقانه دعوت ایتسی بک معنیداردر . اوجاقلیلر عجباً دوقتورک نصیحتلرینی سمع اعتباره آلاچقلمی ؟ بز ، اوجاغک بویکی وجهه فعالیت حقنده هیچده نیکیین دکاز . اوجاغک تورکله خدمتی هر حالده بوتورلو اولماسه کرک ا اوجاقدن بکله بن بویله شیلر دکدر . بونلری هر هانکی بر قومیا نیا اوجاقدن ده کوزل یاپار .

تورک اوجاغی تأسس ایتدی ایدلی بر درلو سالم بر استقامت طوتمهیه موفق اوله مادی . بر زمانلر جنکیزک یاساسیله ، قیزیل الما ایله ارکنه قون ایله اوضا شدی طوردی . سوکرده تورکچیلکی بر اقدرق غریبجیلغه دوندی . دونه دولاشه نهایت بالوجیلقده ، قونسر جیلکده قرار قیلدی . شیمدی حق الانصاف سویله ملیدر ، تورک اوجاغک مقصد تأسسی بومیدر ؟ تورک اوجاقلری مملکتده بر کره بوصورتله طانندیمی ، آرتیق آناتولیده هیچ برشی بایمهیه موفق اوله ماز . حال بوکه بز تورک اوجاغک بویله بروضعیته دوشمنی ایسته میز . تورک اوجاغی بوکون چوق خدمت ایدم بیله جک بر حال و موقعهدر . آناتولی مسلمانلری نظرند حثیت و اعتبارینی محافظه ایتک مجبوریتدهدر . اویله بک اوغلرند تقسیملرده بالولر ترتیب ایتسی ، اوجاغی قونسر اوجاغی حاله کتیرمسی هیچده طوغرو دکدر . ملتک شیمدی ذوق و صفا زمانی دکدر . یوز بیکلرجه تورک مهاجرلر آناتولییه نقل اولونیور . دشمن استیلاسنه معروض قالان مملکتلر خرابه حاله کمش . مملکتک احوال اقتصادیسی معلوم . ملتک بویله صیقینتیلی زمانلرند ، اکمک دردیله مضطرب اولدیغی آنلرده تورک اوجاغی ناصیل تقسیملره کیدوب اکنجهلر ترتیب ایدیور ، بر طاقم سفاهتپرورلرک ذوقی نظمین ایله مشغول اولیور ؟ طوغروسو بونلرک هیچ بریسی تورک اوجاغنه یاقیشمایور . بوکون مملکتک اخلاقی آلابیلدیکنه سقوط ایدیور . بوسقوطه قارشى چاره لر تحری ایدم جک یرده بالولر ، دانسلر ترتیب ایتک ناصیل اولور ؟ بز کنجلیرى طوبلامق ایچون آنلرده یکانه واسطه اوله جق الو ، قونسر ، دانس قالمش سه بو ، چوق بویوک فلاکتدر ا کنجلیکی بز فداکارلغه ، فضیلت بولنده بورومیه آلیشدر مالی بز . یوقسه سوکره بوکنجلیرک هیچ بریسی آناتولینک کویلرینه دکل ، قصبه لرینه بیله کیمیه تنزل ایتز . ماجار دوقتورک نصیحتنی تورک اوجاغی کمال اهمیتله نظراعتباره آلمالیدر . تورکله خدمت اویله اولور . دوقتور بوتون حیاتی آناتولینک ایچلرند درلو درلو محرومیتلره قاتلاغق صورتله کچیریور ، تورک ماصاللرینی طوبلایور ، اون ایکی جلدک مهم بر اثر وجوده کتیریور . تورک اوجاغی ایسه تقسیملرده ارککلرله قادینلری طوبلایه رق دانس ایتدیریور ا بو ، چوق آجینه جق بروضعیتدر . بز ، تورک اوجاغی حسابنه دوقتورک بوعتابندن بک زیاده محجوب اولدق .

بز مومی ایله دوقتور قونوش ایله کوروشدیکمز زمان استانبولی ناصیل بولدیقلری صور مشدقده دوقتور شو جوابی ویرمشدی :

— سزک حالکزه حیرتدن باشقه نه دینیر ؟ اوروپا حیات اجتماعیهسنی تقلیده یکنه نیورسکز . حال بوکه بز بو اجتماعیانک اوروپا مدینتی بیقمقده اولدیغنی باغیریورز . اوروپاده کی سوسیته حیاتک آلدینی شکک غریب متفکرلرینی جدی صورتده اندیشه ناک ایتدیکندن . ده می خبردار دکلسکز ؟ .

دوقتور ورفقاسى حقيقە جدى آداملىرى ھېسى ياشنى باشنى آلمىش ، علم ايله مشتغل ذوات . دانسلارلە ، مغنەلەرلە ھېچ دەمشغول اولدقلرى يوق . بىز بوقدر جدى آداملارە قارشى مع التأسف مغنەلەرمىزدن باشقە بىر معرفت كوستەرمەك . آدامچىلارلەك بىزە اويلا آغىر بىر درس وىرەلەينە حق ايندەك .

بىز تورك اوجاغنى كمال صميميتلە توصىبە ايدىرەك بويلا شىلردن ، ملت ايجون ضررلى اولان بويلا يوللاردن واز كېسون . ملت كاضطرابلەينە ، دردلىرىنى چارە بولمەيە اوغراشسون . مثلاً بۇكۇن يازلىق آياق قابلىرى ياپان صندالچى اصنافى اورۇپا لاستىقلرى يوزىدن بۇيۇك بىر يىجرانە دوچار اولدى . اورۇپادىن كىن لاستىقلار اوجوز اولدىنى جەھتەلە بوتون اصنافى اولدىرىيور . حال بۇكە بۇ لاستىكلار كەنە قدر چوروك اولدىنى ، جوجوقلار كەنە آياقلارنىدە بىر ھەفتە بىلە داىما دىنى معلوم اولدىنى حالە يالكنز بويۇزدىن بىكلەرچە لىرال اورۇپا يە آقپور . بىرەدە بىكلەرچە صندالچى اصنافى ، كرك بورادە ، كرك آناطوليدە اكەك پارەسنى چىقارامايەرق اضطراب ايجىندە ايكەيور . تورك اوجاغى تقسيملارە بالور ، دانسلار ترتيب ايتدىرەككە ، اوجاغدە مغنەلەرە فرانسىز وروس ھوالرى تەقى ايتدىرەككە بۇ زواللى اصنافك دردەينە بىر چارە بولمەيە چاللىشەيدى دھا اى اولمازمىدى ؟ مثلاً بۇ اصنافك ايلرى كىنلەرنى اوجاغە دعوت ايدرك اونلەرە بىر حسب حال ايتەيدى ؟ اونلرك صنعتلەرنى ، حىياتلەرنى قورنارە حق اسبابە توسل ايتەيدى بىكلەرچە عائەلەك منت وشكراتى قازانمازمىدى ؟ ملتك تورك اوجاغىدن بىكلەدىكى شىلر بونلردى . يوقسە دانسلار ، بالور ، قونسىرلار ترتيبى ، مغنەلەر تەقى ايتدىرمىسى دكل .

اميد ايدىرەك تورك اوجاغى بىز بۇ خالصانە تىمىلەرنى نظردەكە آلتى لطفندە بولونور .

سېلىل الرشاد ھېرەدە اسلامىيەت

محترم افندە ،

حقيقت اسلامىيە و اخلاقىيەك مدافەسى اوضىندەكى مجاهداتكەزى تقدير ايله كوردن و ممكتك يالكنز اساسات اسلامىيە مطاوعتە يوكسەككە ايمان ايدىن بىر قارىكەزىم . محيطى سىياھ و ملوت نېچەسە آلاان اخلاقسىزلىك ناصل باش دوندورىجى بىر سىرەتە ايلەلەدىكىنى كورمەك ايجون انسان يان شعور بىر قالب ، ياخود سۇئەت و احتراصلە انسانلقدن چىقىمش اولمىدە . صوك كونلردە غىرب مسادىسنىك كويا مەدەيت فاضلە نامە ھرىمەزە كىرن چىلغىنلەلەردن بىر قىسمە شاهد اولمى بدىختلغندە بولندىم . بونى نقل ايتك وظيفە مەدر .

كچىلردە بىلە مامورلەرى طرقتدن اصنافە توزىع ايدىلەن بىلەلەردن بىرىدە بىز ھەسە مەزە دوشدى . تقسيم نېچەسەندە تورك اوجاغى منفعتە

وېرىلەن بۇ مسامىرە مەلتك ، تورككلكك منفعتە ئاىد كوزل قونفرانسىلر دىكلەككە ، ھىرت مەلتكك ھەسلەلەرنى كورمەك نىتەلە كىتمەك ايتەدەم . فقط باشدىن باشە تورككلكك ئاىد ھىچ بىر شىئە تەسادف ايتەدەم . موسىقە غىرب موسىقىسە ئاىد اوپرا پارچەلەردن بىشقە بىر شى تەقى ايتەدەم . بىك چوق ترك كىنچلەرى ھەنە دانسە آلالەندە فرانسىزچە قونوشورلردى . صوكرا مەنەيە چىقان كىنچ موسىقىشاسىلرەينە اوپرا چالدىلر . اوپىنانان اوپونەينە فرانسىزچە ايدى .

كەندى كەندىدە دوشوندىم . عىجا بۇ مسامىرە تورك اوجاغى دىيە بىلەيكەم ، ھادەت مەلە وسىجاى بىر كىزىدە مەرك ھارنى طەائىدىغىم بىر مۇسسەبەمى ئاىد ، يوقسە بىر يا كىشقىمى وار ؟ ...

آرتق كىچە اولمشدى . ھەمدە نصف ايل . الكىتريق ضىالەرىك شىلالەلرى آراسىندە (جازباند) تەبىر اولنان موسىقەك باطىردىلى نغماتى آراسىندە بىر قىسمى شاپقەلى سىرچىلەك براوطەيە تەھاجم ايتەكلەرنى كورەرك سوقى سراقلە بىدە ، اوجەتە توجە ايتەدەم . اساساً اوكلە دىنەرى كوردىكەم وىدابتەدە آچىق تواللەرنە ، سىرست و مسامحەكار قىافتلەرنە باقارق لسانلەندەكى فصاحتە رغماً مەلتلەرىك تەبىن نوغندە مەردد قالدەيم كىنچ قىزلەرنىك اطرافندە دائرە كىشكىل ايتەكلەرى بىر سادەدە دانسە باشلاندىغى مەشادە ايتەدەم . اطرافدن دورلو مطالعات و تقديرلر ياغىوردى . بونلر آراسىندە ايشىدىيوردم :

— ايشتە مشهور دانس مەلىمى موسىوبىلىم كىم ... ايله ماداماسى !

— بىاضلى ماداموازل فلان بانقەك مەدىرىنك كرىمە سىدر .

— كوردىكەك زطىيەلى يكرمى دىرت ساعەت مەمادىا دانس ايدەكك

قدر سوسىيەتە ھىاتە دوشكۇندىر .

بىرەدە نە بقايم ، غىرەمسلم و اجنىلەردن عبارت ظن ايتەدىكەم چىقتلرك آراسىندە اوموزلەرنە قدر چىيلاق قوللەرى ، مەلەرنە قدر آچىق ھەلەرى ، دارالبەلەلرى ايجىندە ھەر اعضاءى تىجىم ايدىن وجودلەرنە كىنچ قىزلەرنى ، اونلەرە برابر بىر قادىن قدر سوسىلى بىكلەرمەدە كىرەمسونلەرى ؟ ھىج بىدەن بىرلەكچەم . قاسكىلى ، شاپقەلى ، فسلى ، ھەلەلەندىن قونوشان بىكلەرچە خەلقك آقشلىرى آراسىندە دانس دوام ايدىرەك دەھازىادە تەمىل ايدەمەرك اورادىن اوزاقلاشەم . و كەندى كەندىدە صوردەم : تورك اوجاغى عىجا غىرب اوجاغىمى اولدى ؟

قارنلەكەزدن تىجار

ھىسەن

قادىنلەك سىياسىيەتدە قارىمىش بىلىمى

ليونەدە عقد اولنان « جەمىت اقوامە مظاهىرت » قونفرەسە توركيا نامە مرخص اولەرق كىدن دارالقونون ھقوق شەبەسى مەدرەسەلەردن جىل بىك ، كرىمەسى نەمت خانمىدە برابر كوتورمش . نەمت خانم قونفرە اعضاءى ھضورندە فرانسىزچە بىر نطق ايراد ايتەش ، بونطق انكەلەز